

UGANDA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

2024

İçindekiler

1. DIŐ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	10
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	12
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	14
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŐ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	17

1. DIŐ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

DıŐ Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Genel olarak Uganda'da advalorem esasına dayalı gümrük vergi sistemi uygulanmaktadır. Petrolde spesifik vergilendirme uygulanmaktadır.

İthalatta hammaddeler %0, yarı mamuller %10 ve nihai ürünler %25 vergiye tabidir.

İhraç ürünlerinde bazı ürünler hariç vergi uygulanmamaktadır. İşlenmemiş post ve deri, balık ve yan ürünleri ile ham tütün vergiye tabidir.

Gümrük Vergileri

İthalatta 7 farklı vergi alınmaktadır. Bunlar gümrük vergisi, petrol tüketim vergisi, özel tüketim vergisi, stopaj vergisi (CIF değerinden), altyapı vergisi, katma değer vergisi (CIF+ithalat v.+ özel tüketim v.üzerinden) ve çevre vergisidir.

Aşağıdaki ürünlerin ithalinde vergi muafiyeti uygulanmaktadır:

- Eğitim materyali
- Engelli taşıt ve aletleri
- İlaç
- Kitap için kağıt
- Güneş enerjisi ekipmanları
- Otel malzemeleri(yapı ürünleri hariç) ç. mak, mutfak eşyası, ocak, soğutucu, klima, tv, halı, mobilya, çarşaf, perde, spor salonu aletleri
- Endüstriyel makinaların bozuk parçalarının ithali
- Lastik üretimi teli
- Lastik sırtı
- İhraç ürünlerini için paketleme malzemesi
- Alüminyum teneke hammaddesi (süt ürünleri sektörü için)
- Soğutuculu kamyon
- Yalıtımlı tanker
- Yalıtımlı süt tankı
- Kamu adına çöp toplamaya yetkili otoritelerin ya da yerel otoritelerce yetkilendirilmiş kişilerin çöp toplamaya yönelik motorlu araçları

a) Gümrük vergisi: İthal edilen ürüne göre genel olarak %25 (nihai ürün), %10 (yarı mamül), %0 (hammadde) şeklinde sınıflandırmaya gidilmiştir.

b) Petrol tüketim vergisi: Petrol ithalatında litre başına 780 UGX vergi tahsil edilir.

c) Özel tüketim vergisi: Fiziki miktara göre çimento, şeker, bira, şarap, sigara ithalatından alınır.

d) Stopaj vergisi: İthal edilen ürünün CIF değeri üzerinden %6 vergi tahsil edilir.

e) Altyapı vergisi: İthal edilen ürünün CIF değeri üzerinden %1,5 vergi tahsil edilir.

f) Katma değer vergisi: İthal edilen ürünün CIF + ithalat v.+ özel tüketim v. matrahı üzerinden %18 KDV tahsil edilir. Hidroelektrik santrali malzemeleri ithalatı KDV'den muaf tutulmuştur.

g) Çevre vergisi: Araç ithalinde CIF üzerinden %0 (5 yaştan küçük), %35 (5-10 yaş arası), %50 (10 yaştan büyük) olarak tahsil edilir.

İç Vergiler ve Oranları

a) Gelir vergisi: URA Uganda Gelir İdaresi %10 ile %30 arasında değişen 4 kademeli vergilendirme yapmaktadır. 2.820.000-UGX ve üstü geliri olan yerleşik kişiler için ayrı ve yerleşik olmayanlar için ayrı skala uygulanır. Çeşitli vergi istisnaları bulunmaktadır.

b) Kurumlar vergisi: Şirketlerin elde ettiği karlar üzerinden %30 olarak uygulanmaktadır. Bu oran madencilik alanında faaliyet gösteren şirketler için %25 ile 45 arasında değişen oranlarda uygulanır. Çeşitli istisna halleri bulunmaktadır.

c) Götürü vergi: Yıllık geliri 150 milyon UGX'den az olan küçük işletmeler için uygulanır. Vergi oranı işletmenin türüne ve yerine göre değişir.

d) Stopaj vergisi: %5 ile %30 arasında değişmekte olup, yerleşik olanlara ve olmayanlara farklı oranlarda uygulanır. Uganda Maliye Bakanlığı'nca belirlenen ürünlerden, dağıtılan karlardan, faiz gelirinden, sigorta priminden, royalti ücretlerinden, şube gelirinden, kumar gelirinden alınır. Çeşitli stopaj vergisi istisnaları bulunmaktadır.

e) Kira Geliri vergisi: 2.820.000-UGX'i aşan kira gelirine %20 oranında vergi tahakkuk ettirilir.

f) Faiz vergisi: Bankaya yatırılan mevduattan alınan faize %15 faiz vergisi tahakkuk ettirilir.

g) Özel tüketim vergisi: Vergilendirilecek ürüne göre maktu ya da oransal olarak uygulanır. Sigara, bira, meyve suları, alkollü içkiler, kozmetik ürünleri, parfümler, mobil görüşme hizmeti, para transferi, şeker, şişelenmiş su, çimento, sabit hat görüşme hizmeti ve mobilya satışında uygulanır. Çeşitli istisnaları bulunmaktadır.

h) Katma değer vergisi: Mal ve hizmet satışında %18 olarak uygulanır. Çeşitli istisnaları bulunmaktadır.

ı) Yerel servis vergisi: Geliri 100.000-UGX'den fazla olanlara 10 kademeli ve maktu (ilk kademe 5.000-UGX, 10. kademe 1.000.000-UGX) olarak uygulanır.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

UNSB Uganda Ulusal Standartlar Bürosu Ticaret Sanayi ve Kooperatif Bakanlığı altında faaliyet göstermekte olup, kalite güvenlik ve sağlık standartlarını belirler ve uygular. Bu standartlara <https://unbs.go.ug/> adresinden ulaşılabilir. UNBS aşağıda belirtilen 20 teknik komiteden oluşur:

- UNBS/TC 1-Temel ve Genel Standartlar
- UNBS/TC 2- Gıda ve Tarım Ürünleri
- UNBS/TC 3-Yapı ve İnşaat
- UNBS/TC 4- Makine Mühendisliği ve Metalurji
- UNBS/TC 5- Kimyasallar ve Çevre
- UNBS/TC 6- Elektroteknoloji
- UNBS/TC 7-Tekstil ve Tekstil Ürünleri
- UNBS/TC 8-Ulaşım ve İletişim
- UNBS/TC 9-Metroloji
- UNBS/TC 10-Kalite Yönetim Sistemi
- UNBS/TC/11-Tüketici Ürünleri
- UNBS/TC 12-Mobilya
- UNBS/TC 13-Enerji Yönetimi
- UNBS/TC 14-Medikal Cihazlar
- UNBS/TC 15-Helal
- UNBS/TC 16-Petrol Ürünleri
- UNB/TC 17-Uygulamalı İstatistik
- UNB/TC 18-Bilgi ve İletişim Teknolojisi
- UNB/TC 19-Paketleme ve Paketleme Ürünleri
- UNB/TC 20-Tomruk

Uganda aşağıda yer alan bölgesel ve uluslararası standart kuruluşlarına üye olup bunlar tarafından belirlenen standartları uygulamaktadır:

- East African Community (EAC), <https://www.eac.int/>
- Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA), <https://www.comesa.int/>
- African Organization for Standardization (ARSO); <https://www.arso-oran.org/>
- Codex Alimentarius Commission (CAC); <http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/en/>

- International Organization for Standardization (ISO); <https://www.iso.org>
- International Electro-technical Commission (IEC); <https://www.iec.ch/>
- The Standards and Metrology Institute for Islamic Countries (SMIIC);

<https://www.smiic.org/en>

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

İthal ürünler standartlara uyum konusunda UNSB laboratuvarlarında teste tabi tutulurlar. Özellikle kimyasal yapı, mikrobiyolojik yapı, dayanıklılık, elektrik güvenliği konularında test uygulanır.

Kimya laboratuvarı, elektrik laboratuvarı, mikrobiyoloji laboratuvarı, malzeme ve mühendislik laboratuvarı, metroloji laboratuvarı olmak üzere 5 ad.test laboratuvarı bulunmaktadır.

Belirli ürünlere standartları karşıladığını göstermek üzere sertifikalandırma yapılır. Bu sertifikalandırma akredite laboratuvarlarda da yapılabilir. Bu akredite laboratuvarlar aşağıda yer almaktadır:

Britannia Allied Industries Limited
Brookside
Chemiphar
CREEC
Electrical Controls and Switch Gear Ltd
GEL
Geotechnological Engineering
GFS Engineering Services Laboratory
Madhvani Group
Roofings Rolling Mills
Roofings Rolling Mills
SMAT Technical services Ltd
St Michael Food Laboratory and Consultancy Ltd
Steel and Tube
Times Analytics Limited
Uganda Coffee Development Authority
UIRI

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

UNSB etiketleme standartlarını belirlemekte olup, ürün bilgisi etiketinin İngilizce olması gerekmektedir. Paketlemenin de ürünün bozulmasını ve hasar görmesini önleyecek nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

Teknik Engeller

Uganda 01.01.1995'ten beri DTÖ üyesi olup, DTÖ üyesi ülkelerin Ticarete Teknik Engeller Anlaşması (TBT Anlaşması) kapsamında, diğer üye ülkelerle ticareti etkileyebilecek tüm önerilen teknik düzenlemeleri DTÖ'ye bildirmeleri gerekmektedir. Uganda ithalatta ve ihracatta bazı ürünler için lisans talep etmektedir.

İthalat aşamasında:

Maden ürünlerinin ithalatında Directorate of Geological Survey and Mining/Jeolojik Etüt ve Maden Müdürlüğü kurumundan ithalat lisansı gerekmektedir. Detaylı bilgi <https://dgsm.go.ug/> adresinden edinilebilir. Balık ve balık ürünleri ithalatı için Ministry of Agriculture/Tarım Bakanlığı'ndan ithalat lisansı gerekmektedir.

Uganda'ya ithalat için yükleme (ihracat) ülkesinden eşyalara (COC) Certificate of Conformity belgesi alınması gereklidir. Bu belgeler Uganda Ulusal Standart Bürosu UNBS tarafından akredite olan TUV, SGS ve Intertek firmalarına başvurularak Türkiye'de yükleme öncesi yapılacak inceleme sonucunda verilir. COC Belgesi gereken ürünler:

- Oyuncak
- Elektrik ve elektronik ürünler
- Otomobil
- Kimyasal ürünler(kozmetik dahil)
- Mekanik ürünler ve gazla çalışan aletler
- Tekstil, deri, plastik ve kauçuk ürünler
- Mobilya(ahşap ve metal dahil)
- Kağıt ve kırtasiye ürünleri
- Koruyucu güvenlik ekipmanları
- Gıda ve gıda ürünleri
- Kullanılmış ürünler

İhracat aşamasında:

Bazı ürünlerin ihracatında ilgili ajanstan ihracat lisansı ve sertifika alınması gerekmektedir. Bunlar aşağıda belirtilmiştir.

İhracatta Zorunlu Lisanslar:

Balık ürünleri - Ministry of Agriculture(Tarım Bakanlığı)

Tomruk ihracatı – Ministry of Water and Environment(Su ve Çevre Bakanlığı)

Deri – Directorate of Animal Resources(Hayvan Kaynakları Müdürlüğü)

Kahve- Coffee Development Authority (Uganda Kahve Geliştirme Otoritesi)

Yaban hayatı ürünleri- Uganda Wildlife Authority(Uganda Yaban Hayat İdaresi)

Balık ürünleri- Directorate of Fisheries Resources(Balık Kaynakları Müdürlüğü)

Hayvan ürünleri- Directorate of Animal Resources(Hayvan Kaynakları Müdürlüğü)

İhracatta Zorunlu Sertifikalar:

Kalite sertifikası – Uganda National Bureau of Registration(Uganda Ulusal Kayıt Bürosu)

Bitki sertifikası- Çay, kahve, meyve, sebze ve tahıl için ilgili ajanslardan.

Canlı hayvanlar sağlık sertifikası- Directorate of Animal Resources (Hayvan Kaynakları Müdürlüğü)

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>).

Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarette teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarette teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarette teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Marka ve şirket ismi tescili için Uganda National Bureau of Registration(Uganda Ulusal Kayıt Bürosu)'na başvurulması gerekmektedir. Hem yerli ham de yabancı firmalar tescil hizmetinden yararlanabilir. Tescil olan firmalar yerel bankalardan borçlanma ve tüm kamu ihalelerine girme hakkına sahip bulunmaktadır. Ayrıca ülke çapında isim hakkı korunmuş olmaktadır. Patentler 20 yıl, modeller 10 yıl ve endüstriyel tasarım 5 yıl (beşer yıl 2 defa uzatılabilir) korunma hakkına sahiptir.

Dağıtım Kanalları

Uganda'da genel olarak tüm malların dağıtımını toptancılar ve perakendeciler tarafından yapılmaktadır. Toptancılar tarafından ithal edilen mallar büyük depolara nakledilmekte ve daha sonra lokal perakendecilere sevk edilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Özel sektörde pazar genellikle fiyata karşı hassastır. Kamu alımlarında ise fiyatın yanı sıra özellikle kalite ön plandadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Yerel acenta ya da distribütör ile çalışmak ihracatçının tahsilat riskini azaltacak ve pazarda daha iyi tutunmasını sağlayacaktır.

Diğer yandan ihracat mallarına ilişkin olarak kurulum, eğitim, teknik destek vs. gibi satış sonrası hizmetlere gereken önemin verilmesi pazarda rakiplere karşı avantaj sağlayacaktır.

Kamu İhaleleri

Kamu ihaleleri PPDA Kamu İhale Ajansı tarafından organize edilmektedir. İhaleler ulusal gazetelerde ve internet sitelerinde ilan edilmektedir. Bunlar aşağıda yer almaktadır. Dünya Bankası, İslam Kalkınma Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası gibi kuruluşların Uganda'ya ilişkin ihaleleri de kendi web sitelerinden takip edilebilir.

<https://www.unra.go.ug/tenders/> (Yol yapım ihaleleri)

<https://www.kcca.go.ug/tenders> (Kampala Belediyesi İhaleleri)

<https://www.health.go.ug/bids-and-tenders/> (Sağlık Bakanlığı ihaleleri)

<https://www.defence.go.ug/bids-and-tenders/> (Askeri ihaleler)

<https://gpp.ppda.go.ug/#/public/bid-invitations> (Genel ihaleler)

<https://www.monitor.co.ug/uganda/jobs/tenders> (Genel ihaleler)

<https://www.newvision.co.ug/category/tenders> (Genel ihaleler)

<https://finances.worldbank.org/Procurement/Procurement-Notices-Uganda-Consultants/u2mj-ua92> (Dünya Bankası ihaleleri)

https://www.isdb.org/project-procurement/tenders?loc=UG&tender_type=&status=active
(İslam Kalkınma Bankası ihaleleri)

<https://www.un.org/Depts/ptd/contract-awards/tender>(Birleşmiş Milletler ihaleleri)

<https://www.afdb.org/en/projects-and-operations/procurement> (Afrika Kalkınma Bankası ihaleleri)

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Tarım Sektörü Uganda'daki en önemli sektör olmaya devam etmektedir. Sektör nüfusun yaklaşık %72'sini istihdam etmekte ve GSYİH'ya yaklaşık %32 katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte, doğal hava koşullarına bağımlılık ve geleneksel yöntem ve ekipmanların hala yaygın kullanımı nedeniyle verimlilik sınırlıdır. Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık ihracatı ülkenin önemli gelir kalemlerinden biridir. Kahve, çay, kakao, susam ve kesme çiçek üretimi ülkedeki önemli tarımsal üretim faaliyetleridir.

Uganda Hükümeti, sulama ve mekanize tarımı teşvik ederek tarımın daha fazla ticarileştirilmesi için çaba sarf etmektedir. Yatırım fırsatları genel olarak aşağıdaki alanlarda daha yüksektir:

- Hayvansal ürünler üretimi ve hayvansal ürünler endüstrisi ile su ürünleri yetiştiriciliği
- Katma değer sağlanması (tarımsal endüstriler, tarımsal gıda endüstrileri);
- İyileştirilmiş tohumlar, gübre ve böcek ilaçları gibi girdilerin üretimi
- Soğuk hava depoları ve lojistik
- Tarım makineleri imalatı ve montajı
- Ambalaj
- Sulama

Ülkede balık ve işlenmiş balık ürünleri ihracatı önemli bir yere sahiptir. Nile Perch ve tilapia cinsi balıkların bütün ya da fileto olarak soğuk zincir hava kargo ile başta Avrupa ülkeleri olmak üzere tüm dünyaya gönderimi yapılmaktadır.

Sanayi

Altyapı, yol, köprü, konut, iş merkezi inşaatı alanlarında yüksek potansiyele sahiptir. Bu projelerin bir kısmı hükümet tarafından bir kısmı da yurtdışı kuruluş ve yatırımcılar tarafından finanse edilmektedir.

Ülkede pamuk üretimi ve ihracatı önemli bir yere sahip olmasına rağmen, giyim, ev tekstili vs. konusunda ithalata bağımlıdır. Bu sektörlerde gerek yurt içi üretim gerekse toptan ve perakende aşamalarda pazarda ciddi potansiyel bulunmaktadır. Hükümet, doğrudan yabancı yatırımları sektöre çekmeyi hedeflerken, diğer yandan mevcut endüstriyel oyuncuların giyim ürünlerini ihraç eder konuma gelmelerini desteklemektedir.

Hizmetler

Turizm, Uganda'nın en çok turist çeken destinasyonlardan biri olması ve dünyada bilinen nesli tükenmekte olan dağ gorillerinin yaklaşık %50'sine sahip üç ülkeden biri olması

nedeniyle desteklenen ve hızla büyüyen bir sektördür. Ülke nadir bulunan ve ağaca tırmanabilen Ishasha aslanlarına, beyaz gergedanlara, fil gibi çeşitli hayvanlara ve dünyadaki kuş türlerinin %11'ine (toplam 1.060 kuş türü) ev sahipliği yapmaktadır. Uganda ayrıca doğal yapıları bozulmamış geniş ormanlara sahip olup, ülkedeki dağ, nehir ve göller turizm açısından oldukça cezbedici görünüme sahiptir.

Turizmde fırsatlar:

-Kaliteli konaklama tesisleri inşası

-Gezi turları (bisiklet turları, hava balonu yolculuğu, Victoria Gölü'nde deniz aktiviteleri ve Nil Nehri'nde nehir raftingi)

-Namugongo-Uganda şehitlerine hac, Mahatma Gandhi heykeli ve Nil'deki Piskopos Hannington iniş alanı gibi özel eko ve toplum turizmi tesislerine yönelik yatırımların geliştirilmesi ve diğer inanç temelli turizmin geliştirilmesi

Sürekli artan turist sayısının yılda 1,5 milyona ulaşarak GSYİH'ya %7,7 katkıda bulunduğu tahmin edilmektedir.

Madencilik

Uganda başta altın, petrol, tungsten, demir, olmak üzere zengin maden rezervlerine sahiptir. Uganda Yatırım Ajansı madencilik alanında yapılan yatırımları desteklemektedir. Uganda'da bu sektörde maden ekipmanları, keşif ve laboratuvar hizmetleri tedarikçilerine ve fizibilite çalışmalarında aktif yer alacak firmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Önemli madenlerin dağılımına bakıldığında ülkenin doğusunda altın ve bakır; batısında altın, bakır, kireçtaşı, demir, kalay; güneyinde manyezit ve mika, tungsten; kuzeyinde ise kireçtaşı ve altın yatakları bulunmaktadır.

Kitgum-Pader Metal Projesi nikel/bakır cevheri projesi olarak laboratuvar analizleri tamamlanmış bir projedir. Bu proje Uganda'ya yatırım çekmekte olan önemli projelerden biridir.

Madencilik sektörü yılda yüzde 11 büyüme oranına ulaşmış olup, çimento üretiminde kullanılan kireçtaşı ve kireç büyük oranda iç piyasada tüketilmektedir. Çakıltaşı, mıcır, altın, ve tungsten madenleri ise daha çok ihraç edilmektedir.

Enerji

Kamu özel ortaklığı kapsamında enerji santralleri kurulması planlanmaktadır. Petrol ve gaz sektörü, önümüzdeki üç ila beş yıl içinde 15 ila 20 milyar-ABD doları arasında yatırım getirmesi beklendiğinden, ülkedeki kapsayıcı büyümeye önemli katkı sağlama potansiyeline sahiptir. 6,5 milyar varil petrolün keşfedilmesiyle, iki büyük yatırımı teşvik etmesi beklenmektedir: Bunlar yapımı devam eden günde 60.000 varil işleyecek bir petrol rafinerisi ve proje aşamasında olan Uganda'daki Hoima'dan Tanzanya'daki Tanga limanına kadar olan 1.445 km'lik petrol boru hattıdır. Kabale ve Hoima'da ulaşım altyapısının iyileştirilmesi ve petrol bazlı bir endüstri parkının inşaa faaliyetleri önemli fırsatlar sunmaktadır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Uganda'da iş dili İngilizcedir, neredeyse tüm toplantılar İngilizce yapılmaktadır. Özellikle hükümet yetkilileri ile toplantı talepleri resmi yazılı talep ile gönderilmelidir.

Randevuları planlarken, bir tarih ve saat oluşturmak için ekstra zaman vermek gerekir. Gecikme veya iptallere, özellikle hükümet yetkilileriyle yapılan toplantılara, gecikme süresinin görevlinin konumu ile orantılı olarak arttığı şekilde hazırlıklı olmak gerekir.

İş kıyafetleri (business formal), özel sektör veya hükümet yetkilileri ile yapılan iş toplantıları için uygundur.

Para Kullanımı (kredi kartı, çek dahil)

Uganda'nın para birimi Uganda Şilini (UGX)'dir. Ülkede Bankacılık sistemi uluslararası bankacılık sistemine entegre olmasına rağmen genel olarak bankacılık sistemindeki yüksek kesintiler ve devam eden mevcut alışkanlıklar nedeniyle tasarrufların ve ülkedeki dövizin çok cüzi bir kısmının finansal sistemde olduğu bilinmektedir. Ülkede çek kullanımı yaygın olmayıp ticari ilişkiler genellikle nakit olarak gerçekleşmektedir.

Uganda'da yerli ve uluslararası kredi kartları geçerli olmakla beraber ödemelerde kart kullanımı çok tercih edilmemektedir. Kredi kartı dışında cep telefonu operatörü nezdindeki hesap üzerinden MTN Money ve Airtel Money sistemleri kullanılmaktadır. Uganda'da mobil telefon hattı kullanıcılarının aynı zamanda mobil cüzdan hesabı bulunmaktadır. Telefon bayilerinde mobil cüzdan hesaplarına kolaylıkla para yatırılabilen ve hesaplardaki para ile benzin alımından para transferine kadar birçok ödeme işlemi yapılabilmektedir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Diplomatik pasaport hamilleri 90 gün süreyle vizeden muaftır. Umuma Mahsus Pasaport hamilleri, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri vizeye tabidir.

Uganda vizesine on-line olarak başvuru yapıp onay alındıktan sonra vize etiketi Entebbe Havalimanı'nda pasaport polisi tarafından pasaporta yapıştırılmaktadır. Online başvuru <https://visas.immigration.go.ug/> linkinden yapılabilmektedir.

Ülkeye girişte sarı humma aşısı yaptırılmış olduğuna dair aşı karnesi beyanı zorunludur. Diğer isteğe bağlı aşılar ve hastalıklara karşı güncel tavsiyeler için Hudut ve Sahiller Sağlık Genel

Müdürlüğü'nün <https://www.seyahatsagligi.gov.tr/Site/SaglikBilgisi/UG> internet adresi ziyaret edilebilir.

Resmi Tatiller (milli gün vb) ve Mesai Saatleri

Devlet daireleri çalışma saatleri Pazartesi-Cuma 08.00-17.00 arasındır. İş yerleri ve dükkânlar her gün saat 18.00 ve daha sonrasına kadar açık kalabilmektedir.

Aşağıdaki liste 2024 yılı resmî tatil günlerini göstermektedir. Bu tarihlerde kamu kurum ve kuruluşlarının tamamı kapalıdır.

- 01 Ocak Yılbaşı
- 26 Ocak NRM Özgürlük Günü
- 16 Şubat Başpsikopos Janani Luwum Günü
- 08 Mart Dünya Kadınlar Günü
- 29 Mart Kutsal Cuma*
- 01 Nisan Paskalya*
- 10 Nisan Ramazan Bayramı*
- 01 Mayıs İşçi Bayramı
- 03 Haziran Şehitler Günü
- 09 Haziran Ulusal Kahramanlar Günü
- 17 Haziran Kurban Bayramı*
- 09 Ekim Bağımsızlık Günü
- 25-26 Aralık Noel

Yerel Saat

UTC +3 ve GMT +3 olup, yaz saati uygulaması yoktur.

İklim ve Diğer Bilgiler

Ilıman bir iklim görülmektedir. Güney kesimlerinde yıllık ortalama sıcaklık 13 ile 23 derece arasındayken, kuzeyde 18 ile 30 derece arasında değişmektedir.

Elektrik altyapısı 240 volt AC, 50Hz. diktörtgen üç uçlu (three-pin) fişler kullanılmaktadır.

Uluslararası telefon kodu +256 olup, devamında 9 haneli ülke içi telefon numarası tuşlanmalıdır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri (temsilcilik ofisi, yabancı şubesi, ticari acenta dahil)

Yerli ve yabancı sermayeli şirketler UNBRS (Uganda Kayıt Hizmetleri Bürosuna tescil başvurusunda bulunur. Böylece şirket ismi koruma altına alınır. En çok kurulan şirket Limited (Ltd.) şirkettir.

Şirket Kurma Prosedürü (Başvuru merci, başvuru yapmaya yetkili kişi, istenen evraklar, kuruluş sermayesi vb.)

Şirket kurmaya ilişkin prosedür aşağıda belirtilmiştir.

- 1- URSB'ye (Uganda Kayıt Servisi Bürosu) unvan ve şirket kaydı
- 2- URA'dan (Uganda Gelir İdaresi) vergi numarası alma ve VAT (katma değer vergisi) kaydı
- 3- UIA'dan (Uganda Yatırım Ajansı) lisans alma
- 4- İlgili Belediyeden sektörle ilgili lisans alma
- 5- UNCCI'ye (Uganda Ticaret ve Sanayi Odası) kayıt olma (isteğe bağlıdır).
- 6- NSSF'e (Ulusal Sosyal Güvenlik Fonu) kayıt (5 den fazla çalışanı olan şirket için)
- 7- Şirket kaşesi yaptırma

Şirket kurarken maliyet, sabit ücretlerin yanı sıra şirket sermayesine göre değişmekte olup 5 milyon-UGX'i aşan sermayeli şirketlerden ayrıca kuruluş aşamasında sermayenin %1,5'i oranında damga vergisi alınır. Şirket kurulumlarının yerel avukatlar tarafından gerçekleştirilmesi, süreçlerin hızlı ve doğru sonuçlandırılması açısından önem arz etmektedir.

Sigorta

Uganda'daki sigortacılık faaliyetleri IRAU (Uganda Sigortacılık Düzenleme Otoritesi) tarafından düzenlenmektedir. Temmuz 2014'te IRAU, ülkedeki sigorta şirketlerini hayat (hayat poliçeleri, gelirler vb.) ve genel ticaret (sorumluluk, otomobil, genel risk vb.) olmak üzere ayrı şirketler kurmaya yönlendirmektedir. Amaç, riskin tüm sektöre yayılmasını önlemektir. Ayrıca,

yabancı sigorta şirketlerine üst yönetimlerinde ikiden fazla yabancı olmama şartı getirilmiştir. Aynı düzenleme aynı zamanda her sigorta şirketinin yönetim kurulu üyelerinin en az yarısının Uganda'da ikamet etmesini gerektirmektedir. Uganda'da toplam 32 sigorta şirketi faaliyet göstermektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Uganda'da gelişmiş bir bankacılık sistemi bulunmaktadır. Uganda Bankası (Uganda Cumhuriyeti Merkez Bankası) (BoU) 15 Ağustos 1966'da açılmış olup, %100'ü Uganda Hükümetine aittir, ancak bir devlet kurumu değildir. Bank of Uganda, para politikasının oluşturulması ve uygulanmasının yanı sıra finansal kurumların düzenlenmesi ve denetlenmesinden sorumludur.

Eximbank, Standard Chartered Bank, Stanbic Bank, Bank of Baroda önde gelen bankalardan olup ülkede toplam 25 ticari banka ve 2 kalkınma bankası bulunmaktadır. Bankalar kredi verme, mevduat toplama, kredi kartı gibi bankacılık hizmetlerini sunmaktadırlar.

Yabancıların Uganda bankalarında hesap açmalarına herhangi bir engel bulunmamaktadır. Uganda'dan yurtdışına ve yurtdışından Uganda'ya döviz transferi yapılabilmektedir. Uluslararası geçerliliği olan visa, master card, maestro gibi logoya sahip kredi kartları Uganda'da geçerlidir. Döviz alım satımı hem döviz bürolarından hem de banka şubelerinden yapılabilmektedir.

Vizeler (Çalışma, oturma izinleri, geçici çalışma vizesi, başvuru merci gibi bilgiler)

Diplomatik pasaport hamilleri 90 gün süreyle vizeden muaftır. Umuma Mahsus Pasaport hamilleri, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Vize online olarak başvuru yapılarak alınabilmektedir. Online başvuru <https://visas.immigration.go.ug/> linkinden yapılabilmektedir. Uganda vizesi maksimum 7 ila 10 iş günü içerisinde sonuçlanmaktadır. Vize

ücreti tek giriş için 50-ABD doları, 12 aylık çok girişli vize 100-ABD doları, 2 yıllık çok girişli vize 200-ABD dolarıdır.

İzinler Uganda İçişleri Bakanlığı Vatandaşlık ve Göç Kontrol Müdürlüğü'ne başvurulmak suretiyle alınmaktadır. Çalışma ve ikamet izin sınıfları ve ücretleri hakkında detaylı bilgi için https://visas.immigration.go.ug/#/help/entry_permit sitesi ziyaret edilebilir:

A2 : Hükümet için çalışan müteahhitlere verilir 150-ABD doları ile 900-ABD doları arasında değişir.

B: Tarım sektörü yatırımcıları için düzenlenir 800-ABD doları ile 5.000-ABD doları arasında değişir.

E: İmalat sektörü yatırımcıları için düzenlenir 800-ABD doları ile 5.000-ABD doları arasında değişir.

D: Ticari 800-ABD doları ile 7.500-ABD doları arasında değişir.

G1: Sivil toplum kuruluşu çalışanları için düzenlenir 150-ABD doları ile 750-ABD doları arasında değişir.

C: Madencilik sektörü için düzenlenir 800-ABD doları ile 5.000-ABD doları arasında değişir.

G2: Yabancı işçiler için düzenlenir 800-ABD doları ile 5.000-ABD doları arasında değişir.

F: Profesyoneller için düzenlenir 800-ABD doları ile 5.000-ABD doları arasında değişir.

Kaynak: T.C.Kampala Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği